

Кукіб Д.П.

(наук. кер. – ст. викл. Штепа О.О.)

*студентка V курсу історичного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету ім. В.Г.Короленка*

УЧНІВСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ В МЕХАНІЗМІ ЗАХИСТУ ПРАВ УЧНІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Державна національна програма «Освіта» Україна XXI століття» передбачає «формування у молоді незалежно від національності особистих рис громадян Української держави». Цільова установка на формування громадянськості учня за всі роки перебування в шкільному співтоваристві зумовлена демократичними потребами суспільства в системній демократизації школи. Освіта як соціально-культурний процес, і школа, як соціально-культурний інститут, є осередком інтересів і держави (в особі адміністрації школи), і громадянського співтовариства (в особі педагогів, учнів, батьків). В аспекті цих спільних інтересів школа виступає і як частина суспільного життя, і як елемент структури, що підпорядкований державному контролю [4, с. 73-74].

В Україні, як в усіх демократичних державах, кожен громадянин має право на участь у самоврядуванні всіх рівнів. Самоврядування – це відповідальний процес, в якому беруть участь громадяни, які добре розуміють, що від їхніх рішень залежить доля держави. Основи цих якостей мусить виробити молоде покоління в навчальному закладі. Саме через участь в учнівському самоврядуванні діти проходять «школу демократії», виховують в собі високі моральні якості [3, с. 4].

Учнівське самоврядування – це добровільне об'єднання учнів, мета якого сформувати вміння співпрацювати на принципах гласності, патнерства, демократизму.

Орган учнівського самоврядування – це представництво учнівської громади з метою реалізації учнівського самоврядування.

Основними цілями діяльності органів учнівського самоврядування є:

- захист прав та представлення інтересів усіх учнів ЗНЗ;
- сприяння в вирішенні освітніх, соціальних, побутових та інших питань учнів;
- залучення учнів до вирішення всіх питань навчально-освітнього процесу;
- підвищення якості освіти в ЗНЗ.

З функцій учнівського самоврядування випливає, що органи учнівського самоврядування сприяють втіленню в життя прав учнів загально-

освітніх навчальних закладів, які викладені в Законі України «Про загальну середню освіту» [2]. Згідно з цим же законом учень – це особа, яка навчається і виховується в одному із загальноосвітніх навчальних закладів.

Як передбачає Положення про загальноосвітній навчальний заклад, учні мають право на вибір факультативів, спецкурсів, позакласних занять. Це право вони можуть реалізувати через навчальну роботу органу учнівського самоврядування, яка є пріоритетним напрямком його діяльності [5].

А оскільки учнівське самоврядування творять усі учні школи - членом учнівського самоврядування учні стають автоматично, коли їх приймають до школи, і перестають ними бути тоді, коли залишають школу – то кожна дитина може скористатися цим правом.

Учнівське самоврядування є організацією учнів для учнів. Воно є структурою, незалежною від адміністрації освіти і будь-яких партій чи політичних об'єднань. Саме учні вирішують, якими справами буде займатися самоврядування. Тому поле діяльності самоврядування є, по суті, безмежним. Все, що не забороняє закон, є дозволим. Орган учнівського самоврядування може організувати дискотеки, також може організувати дебати на теми, що стосуються місцевої громади з представниками мерії, зустрічі з делегатами до парламенту, займатися господарською діяльністю, видавати підручники і книжки, організувати дослідницькі експедиції до Сибіру чи на Аляску, комп'ютерні курси, засновувати стипендії для найздібніших учнів. Рішення про те, що робитиме орган самоврядування, залежить лише від нього.

Самоврядування представляє інтереси учнів перед вчителями, батьками, органами освіти. Своєю діяльністю самоврядування впливає на шкільне життя, може брати участь у прийнятті рішень, що його стосуються. Самоврядування є єдиним представником усіх учнів. Закон разом з тим покладає на самоврядування обов'язок вибирати представників до Ради Школи. Це означає, що через своїх представників у Раді Школи самоврядування (разом з представниками Педагогічної Ради і Батьківської Ради) може брати участь у прийнятті рішення про зміст Статуту школи (дуже важливого документа, в якому, зокрема, записані права і обов'язки учня).

Самоврядування є демократичною організацією. Учні самостійно обирають своїх представників, можуть брати участь у створенні і реалізації програми роботи самоврядування. Це дає кожному учневі шанс знайти у школі своє місце [1, с. 3-4].

Учні мають право на безпечні та нешкідливі умови праці. Питаннями, які пов'язані з охороною здоров'я, безпекою, станом матеріально-технічного забезпечення, санітарно-гігієнічних норм може займатися відповідний комітет як структурна одиниця органу учнівського самоврядування.

Самоврядування сприяє в повній мірі праву на користування навчально-технічною та науковою базою школи. Це проявляється в організації

випуску шкільної преси, створенні стінгазет, організації тематичних виставок, роботою учасників самоврядування в шкільних бібліотеках, створення власних сторінок в мережі Інтернет тощо.

Учні мають право на участь в добровільних самодіяльних об'єднаннях, творчих студіях, клубах, гуртках. Крім того, вони можуть реалізувати це право навіть якщо педагогічний колектив не бажає підтримувати їхню ініціативу. З цією метою органи учнівського самоврядування займаються організацією зустрічей представників різних професій з учнями, уроків, присвячених знайомству з різними професіями, гуртків і різних майстерень, де учні могли б розвивати свої здібності, ярмарків мистецтв і ремесел, спонсоруванням письменницьких і поетичних конкурсів. До речі, учнівське самоврядування часто займається збором коштів на різноманітні потреби. Для цього влаштовуються аукціони власних виробів, знайдених і втрачених речей, продаж книг, відкриття шкільного кіоску, допомога різним організаціям у підготовці заходів за процент від прибутків [6, с. 23-24].

Учнівське самоврядування є організацією, що складається з людей, створена людьми і для людей, а учні є людьми. Тому вони мають всі загальнолюдські права: повагу до людської гідності, вільне вираження поглядів, переконань, захист від будь-яких форм експлуатації, фізичного і психічного насильства. Тому вчитель має бути надзвичайно уважним як до власних дій, так і висловлювань.

Життя учнів не обмежується стінами школи. Адже кожна школа діє на території міста чи району, які мають свою владу – органи місцевого самоврядування. Тому учнівське самоврядування може підтримувати контакти з багатьма організаціями:

- міська рада (місцеве самоврядування);
- Молодіжна Рада міста (об'єднує представників самоврядування і молодіжних організацій);
- Учнівський Парламент (представництво самоврядувань з території району, міста, області);
- самоврядування в інших школах (у найближчій околиці, в країні й у світі);
- молодіжні організації;
- заклади культури (будинки культури, кіно, театр);
- лікарні, ясла, будинки дитини.;
- добродійні організації;
- екологічні організації;
- міжнародні організації (наприклад, Amnesty International);
- університет та інші вищі заклади освіти.

У кожній школі учні самі вирішують, яка організаційна структура самоврядування буде для них найкращою. Правові засади не нав'язують спеціальних обмежень. У школі найчастіше діють: Рада Учнівського Са-

моврядування, Правління (яке часто помилково називають «самоврядуванням») та Ревізійна комісія, Учнівський парламент. Вони можуть мати різні назви – це залежить від традицій школи. Їхні назви, склад та спосіб обрання визначає Регламент учнівського самоврядування [1, с. 5].

Отже, цінність учнівського самоврядування полягає в тому, що учні глибоко проникають у сутність своїх прав та обов'язків. Самоврядування захищає права дитини, виховує незалежність, почуття власної гідності, дає можливість учням висловлювати власну думку, брати активну участь у житті як класу зокрема, так і школи в цілому, а це значить, що учні підготовлені до участі у справах держави і займають активну громадську позицію.

Література:

1. Бушак Ігор, Шинаровська Олена та ін. Учнівське самоврядування. Практичний poradник / І. Бушак, О. Шинаровська. – Л., 2002. – 15 с.
2. Закон України «Про загальну середню освіту» від 13 травня 1999 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Лопухівська А. В. Шляхи розвитку учнівського самоврядування у сільських загальноосвітніх навчальних закладах / А. Лопухівська // Сільська школа України. – 2004. – №10. – С. 4-10.
4. Петров В. Ф. Самоврядування – одна з фундаментальних основ демократизації внутрішньошкільного управління / В. Ф. Петров // Таврійський вісник освіти. – 2012. – №3. – С. 73-78.
5. Положення про загальноосвітній навчальний заклад від 27 серпня 2010 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
6. Право на освіту та права освітян: теорія і практика в Україні. Аналітичний звіт за результатами громадського моніторингу. – ERA – Європейська дослідницька організація, 2013. - 79 с.

Матрос Л.В.

(наук. кер. – ст. викл. Штепа О.О.)

*студентка V курсу історичного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету ім. В.Г.Короленка*

ЮРИДИЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЦІНОУТВОРЕННЯ В СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ: ОГЛЯД ПРОБЛЕМИ

Серед найважливіших завдань в сфері економіки, що поставлені перед Україною сьогодні, провідне місце займає створення і впровадження такого механізму правового регулювання господарської діяльності, який забезпечив би фінансово-економічну стабільність підприємств України і детінізацію її економіки. Важливу роль у забезпеченні цієї стабільності відіграє цінова політика держави та правове регулювання цін і ціноутворення.